

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економіки та бізнес-адміністрування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету

Віталій ДЯЧЕК
«01» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретико-методична основа наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність	D3 Менеджмент
освітня програма	Менеджмент
спеціалізація	
вид дисципліни	нормативна
факультет	економічний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

«09» вересня 2025 року, протокол №9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

ШЕПЕЛЕНКО Світлана Миколаївна – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та бізнес-адміністрування

Програму схвалено на засіданні кафедри економіки та бізнес-адміністрування

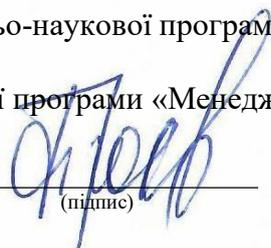
протокол від «01» вересня 2025 року № 1

Завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування

_____ Вікторія ПРОХОРОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Менеджмент»

Гарант освітньо-наукової програми «Менеджмент»

_____ Вікторія ПРОХОРОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

протокол від «03» вересня 2025 року № 2

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

_____ Дар'я ЗАГОРСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теоретико-методична основа наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Менеджмент» підготовки докторів філософії спеціальності D3 Менеджмент.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Теоретико-методична основа наукових досліджень» – формування комплексу теоретичних знань і практичних навичок щодо процесу наукового пізнання, формування знань з рівнів та методів наукового дослідження, його організації, оформлення і впровадження результатів наукових досліджень, оцінки їхньої ефективності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування у здобувачів комплексного розуміння питань сутності процесу пізнання, його специфіки та діалектичних і логічних основ;
- формування навичок володіння інструментами організації процесу наукового дослідження, застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження, планування науково-дослідних робіт;
- формування фундаментальних знань щодо змісту та сутності методики наукових досліджень;
- формування вмінь аналізу основних рівнів, форм та методів наукових досліджень;
- розвиток практичних навичок впровадження на практиці методів наукових досліджень;
- розвиток навичок щодо методики здійснення науково-дослідницької діяльності.

1.3. Кількість кредитів

3

1.4. Загальна кількість годин

90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
1-й	-й
Лекції	
18 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
26 год.	год.

Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
46 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-методична основа наукових досліджень» сприяє здобуттю таких компетенцій:

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефаківцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.

1.8. Пререквізити: фахові дисципліни другого (магістерського) рівня

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Концептуальні основи наукового пізнання. Наукова діяльність в Україні.

Поняття, сутність і структура наукового пізнання. Рівні та форми наукового пізнання. Принципи, методи та логіка наукового дослідження. Наука як система знань і соціальний інститут. Функції та роль науки в суспільстві. Нормативно-правова база наукової діяльності в Україні. Суб'єкти наукової діяльності. Державна політика у сфері науки. Академічна доброчесність та інтеграція української науки у світовий науковий простір.

Тема 2. Наукове дослідження та методика його виконання в економіці.

Поняття та види наукового дослідження. Структура та етапи виконання дослідження. Постановка наукової проблеми, визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Гіпотеза і наукове припущення. Методи емпіричних і теоретичних досліджень в економіці. Методика збору, аналізу та інтерпретації економічної інформації. Формування наукової новизни та практичного значення результатів.

Тема 3. Технологія дослідницької роботи та методологія наукового дослідження. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. Рівні та методи наукового дослідження.

Методологічні принципи наукового пізнання. Концептуальний, теоретичний, методичний та емпіричний рівні дослідження. Технологія наукової роботи: планування, етапи, ресурси, контроль. Методи наукового пізнання: загальнонаукові, спеціальні, емпіричні, логічні, математичні. Інформаційне забезпечення досліджень: джерела, бази даних, наукометричні системи. Організація інформаційного пошуку та обробки даних.

Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. Етика наукових досліджень.

Поняття ефективності науково-дослідної діяльності. Критерії оцінювання результатів НДР. Економічна та соціальна ефективність наукових розробок. Планування і організація дослідницької роботи аспірантів. Форми контролю та звітності. Академічна культура та етичні норми науковця. Запобігання плагіату та фальсифікації результатів. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.

Тема 5. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження

Підготовка наукових публікацій: статей, тез, монографій, звітів. Вимоги до оформлення наукових робіт. Оформлення посилань, цитувань і бібліографії. Презентація результатів досліджень: усна, письмова, мультимедійна. Підготовка наукових доповідей і презентацій. Участь у конференціях, семінарах і грантових програмах. Публікаційна етика та індексація результатів у міжнародних наукометричних базах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Концептуальні основи наукового пізнання. Наукова діяльність в Україні.	18	4	6			8						
Тема 2. Наукове дослідження та методика його виконання в економіці.	18	4	6			8						
Тема 3. Технологія дослідницької роботи та методологія наукового	18	4	4			10						

дослідження. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. Рівні та методи наукового дослідження.												
Тема 4. Ефективність науково-дослідних робіт. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. Етика наукових досліджень.	18	4	6			8						
Тема 5. Підготовка і презентація результатів наукового дослідження	18	2	4			12						
Усього годин	90	18				46						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та структура наукового пізнання. Організація наукової діяльності в Україні.	6
2	Постановка наукової проблеми та формування мети й завдань дослідження. Вибір методів наукового дослідження. Методика збору та обробки наукової інформації.	6
3	Технологія виконання наукового дослідження. Оцінювання ефективності наукових досліджень.	4
4	Академічна доброчесність і етика науковця. Організація наукової роботи аспіранта.	6
5	Підготовка та презентація результатів дослідження.	4
	Разом	26

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу та літературних джерел, законодавчої бази	46
	Разом	46

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються такі методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, застосування евристичних методів, кейс-технологій, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання вправ, тестування, розгляд проблемних ситуацій з аргументацією висновків та пропозицій, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, усне опитування. Підсумковий контроль – екзамен.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Т е м а 1	Т е м а 2	Т е м а 3	Т е м а 4	Т е м а 5				
8	8	8	8	8	20	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю та самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

№	Критерій оцінювання	Зміст критерію (що оцінюється)
1	Розуміння сутності процесу наукового пізнання	Здатність пояснити природу, логіку та рівні наукового пізнання; розуміння діалектичних і логічних основ науки.
2	Володіння інструментами організації наукового дослідження	Уміння формулювати наукову проблему, визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; обґрунтовувати методологію та план дослідження.
3	Застосування методів наукового дослідження	Здатність використовувати теоретичні, емпіричні, статистичні та аналітичні методи для вирішення дослідницьких завдань у сфері економіки.
4	Глибина засвоєння методики наукових досліджень	Знання змісту, структури та послідовності проведення дослідження; здатність логічно вибудувати дослідницький процес.
5	Уміння аналізувати рівні, форми та методи досліджень	Критичне оцінювання різних підходів до організації дослідницької роботи; уміння порівнювати методи та робити висновки щодо їх ефективності.
6	Практичні навички проведення наукової роботи	Уміння застосовувати методи на практиці, здійснювати обробку наукової інформації, робити

		висновки, формулювати новизну та практичне значення.
7	Методика здійснення науково-дослідницької діяльності	Здатність планувати, організовувати та презентувати результати власного наукового дослідження з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. 150 с.
2. Бізюк А. В., Вовк О. В., Ткаченко В. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2019. 180 с.
3. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 174 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
5. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 351 с.
6. Комар Ю. М., Попов О. І., Комар В. Ю. Основи наукових досліджень. навч. посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 182 с.
7. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посібник / 2-ге вид., доп. і перероб. К. : Алерта, 2019. 492 с.
8. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 352 с.
9. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
10. Чорний І. В., Перцева В. А. Голопич І. М. Методологія дисертаційного дослідження. Мовні особливості наукового стилю: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2019. 272 с.

Допоміжна література

1. Боженко О., Корян Ю., Федорець М. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації Київ: УБА. 2018. 117 с.
2. Вараксіна Н. Сучасні системи керування бібліографією– інструмент для наукових досліджень. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2019. Вип. 51. С. 213-224. URL: <https://core.ac.uk/download/8892891.pdf>.

3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с. (Інформація та документація).

4. Ліпич Л. Г., Бортнік С. М., Волинець І. Г. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.

5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

6. Надикто В. Т. Основи наукових досліджень : підручник. Стереотипне вид. Херсон : Олді-Плюс, 2019. 268 с.

7. Бліхар В. Організація наукових досліджень у сфері менеджменту та безпеки організації : підручник. Хмельницький : Вид-во ХУУП ім. Л. Юзькова, 2022. 443 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Технологія пошуку інформації засобами мережі Інтернет: основні способи пошуку інформації в Інтернеті. <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/3121>.

2. Austin L. Hughes. The Folly of Scientism. <https://www.thenewatlantis.com/publications/the-folly-of-scientism>.

Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe9d9b7112.pdf>.

4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ Міністерства освіти і науки України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

5. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах(авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо). Лист Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instruktsiya-instrukt-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>.

6. Про авторське право і суміжні права. Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

7. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Постанова Кабінету Міністрів України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text>.